

МЕТОДИКИ

DOI: 10.31393/reports-vnmedical-2018-22(1)-40

УДК: 378.147.88

СУЧАСНИЙ СТАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ВУЗІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНТЕНСИВНОЇ ТЕРАПІЇ

Семененко А.І., Семененко Н.О., Дмитрієв Д.В., Лисенко С.А.

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова (вул. Пирогова, 56, м. Вінниця, Україна, 21018)

Відповідальний за листування:
e-mail: semenenko05@gmail.com

Статтю отримано 27 грудня 2017 р.; прийнято до друку 26 лютого 2018 р.

Анотація. Організація активної самостійної роботи під час навчання у вищій школі може навчити майбутніх лікарів ефективно поповнювати свої знання, активно і творчо мислити, постійно вдосконалювати себе, демонструвати інноваційний підхід у вирішенні невідкладних станів. Мета - аналіз сучасного стану самостійної роботи студентів медичних університетів при вивченні інтенсивної терапії. Обговорення проблеми самостійної роботи при вивченні інтенсивної терапії чи іншої професійної дисципліни, як специфічної форми навчальної діяльності студентів-медиків, обумовлена адекватною мотивацією: власним самовдосконаленням, особистим ростом, поглибленням знань тощо. При вивченні інтенсивної терапії доцільно організувати контроль знань студентів. Було проведено опитування інтернів для оцінки якості, ефективності та необхідності самостійної підготовки при вивченні інтенсивної терапії, коли вони були студентами. Надумку інтернів, важливим моментом, який зменшує ефективність вивчення інтенсивної терапії у формі саморобної роботи, була низька мотивація, пов'язана з відсутністю уявлення про їх майбутню професійну діяльність та зв'язок її з основними положеннями інтенсивної терапії. Друга проблема в самостійній роботі студентів, на думку інтернів, полягала у відсутності поетапного вивчення теми, що, на їхню думку, було обумовлено браком часу та великою кількістю студентів у групі. Третя проблема - це складність у виборі необхідної інформації при вивченні інтенсивної терапії. Часто студенти зустрічаються з проблемою відсутності розуміння ступеня необхідності інформації та можливостей її застосування, особливо в області застосування інформаційних технологій. Відповідно до сучасних вимог самостійна робота при вивченні інтенсивної терапії студентами медичних університетів повинна бути розділена на самостійну роботу для: отримання нових знань; для застосування знань на практиці; для повторення та перевірки знань, навичок та здібностей. Отже, керованою самостійною роботою студентів є цілеспрямована діяльність вчителів та студентів для систематичного засвоєння професійно важливих знань, вмінь та здібностей. Основним завданням організації самостійної роботи студентів є використання традиційних та інноваційних форм та методів навчання, які, доповнюючи один одного, стануть єдиною системою дослідження методів інтенсивної терапії. Велике значення в організації самостійної роботи студентів набуває чітка організація цього процесу з боку навчального закладу та її ретельне планування викладачем.

Ключові слова: самостійна робота студентів, інтенсивна терапія.

Одним із найважливіших факторів якісної підготовки висококваліфікованих фахівців-лікарів є самостійна робота студентів під час навчання у вищому навчальному закладі (ВНЗ). В сучасних умовах проблема якісної освіти висувається на перший план серед багатьох інших проблем людства. Одним з основних завдань викладача у ВНЗ стає не репродуктивне висвітлення методичного матеріалу, а високоякісна побудова самостійної роботи студентів [4, 8].

При вивченні студентом медичного університету інтенсивної терапії основним завданням викладача є підготовка спеціаліста, що може самостійно удосконалювати свої знання та використовувати їх на практиці, адже ми розуміємо, що кожен лікар у своїй практичній діяльності в тій чи іншій мірі постійно зустрічається з невідкладними станами, що потребують проведення інтенсивної терапії, оскільки це може зберегти життя пацієнта. Тому саме організація активної самостійної роботи під час навчання у вищій школі, може навчити майбутнього лікаря вчасно та ефективно поповнювати свої знання, ініціативно та творчо мислити, постійно самовдосконалюватись, проявляти інноваційний підхід у вирішенні невідкладних ситуацій [3].

Мета роботи - проаналізувати сучасний стан самостійної роботи студентів медичного вузу при вивченні інтенсивної терапії.

Першим етапом дослідження було проведення аналізу літературних джерел щодо практичного навчання студентів вищих навчальних закладів, а саме - з вивчення інтенсивної терапії.

Обговорення проблеми самостійної роботи при вивченні інтенсивної терапії або іншої фахової дисципліни як специфічної форми навчальної діяльності у студентів-медиків спонукається адекватною мотивацією: власним самовдосконаленням, особистим ростом, поглибленням знань і т.д. Не дивлячись на те, що самостійна робота при вивченні інтенсивної терапії є однією з найважливіших частин організації навчання її активне введення у практичну діяльність ВНЗ дещо гальмується. Це зв'язано з тим, що методи її проведення ще не в достатній мірі відпрацьовані і є досить нелегкою і кропіткою роботою. Потрібно розуміти, що лише вивчити матеріал теоретично - це дуже мало для студента. Особливо це стосується інтенсивної терапії, так як кожен спеціаліст, зустрівши невідкладний стан у свого пацієнта, може розгубитися і забути

більшість теоретичного матеріалу, якщо до того він не відпрацював надання допомоги у спеціальних симуляційних центрах або, що ще краще, в клінічних умовах під час навчання у ВУЗі (протишокова палата, відділення невідкладної допомоги, приймальне відділення тощо). Побудова викладачем процесу самостійної роботи має мати керований характер і активізувати формування студента, як майбутнього професіонала [6, 7]. Потрібно брати до уваги не тільки специфіку дисципліни, важкість навчального предмету, мету її вивчення, але й ступінь знань, умінь, навичок студентів в рамках знання дисципліни, сформованості вмінь і навичок самостійної роботи. Тому самостійна робота має містити етап, за допомогою якого визначається рівень готовності студентів до практичної діяльності [9]. При вивченні інтенсивної терапії доцільно впроваджувати в роботу контроль теоретичних та практичних навичок студентів з метою виявлення тематичних розділів, з яких студенти мають нездовільні знання, щоб в майбутньому уникнути або зменшити кількість ускладнень при вивченні дисципліни та наданні безпосередньо допомоги пацієнтам в клінічних умовах. Контроль рівня знань повинен плануватися на першому занятті та в кінці вивчення предмету. Оптимальними методами проведення контролю рівня знань є тестування, опитування, клінічні задачі тощо. Контроль рівня знань має включати всі основні сторони підготовчого матеріалу, бути максимально справедливим і лімітованим в часі.

На сьогодні, при вивченні інтенсивної терапії, в першу чергу, ставиться акцент на безпечне навчання. Тому більшість медичних вузів в Америці чи Європі мають сучасні симуляційні центри, де студенти можуть відпрацювати теоретичні навички з проведення інтенсивної терапії хворим при невідкладних станах, наприклад, навчитися проводити серцево-легеневу реанімацію, накладати венозний доступ тощо. В останніх 5-10 років в медичних установах України теж активно створюються такі симуляційні центри. Звичайно, ефективність, результативність та успіх таких занять, в першу чергу, залежить від підготовки викладача та студентів. Зі сторони викладача необхідно забезпечити відповідний розподіл ролей та оснащення. Зі сторони студента - адекватна теоретична підготовка та мотивація у відпрацюванні певних навичок [6].

Другим етапом дослідження було проведено опитування інтернів 1 та 2 року навчання у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова з метою оцінки якості, ефективності та необхідності самостійної підготовки при вивченні інтенсивної терапії, коли вони були студентами.

На думку інтернів, першим та найбільш важливим моментом, що знижує ефективність вивчення інтенсивної терапії у вигляді самостійної роботи, була слабка мотивація, зв'язана з нечітким уявленням про свою майбутню спеціалізацію і зв'язок з нею базових поло-

жень інтенсивної терапії. Враховуючи це, основним завданням викладача на заняттях є структуризація навчання так, щоб максимально пробудити мотивацію студента до самостійного навчання у вільний час. Викладач повинен робити "наголос" на керовану самостійну роботу.

На сьогодні керована самостійна робота - це спрямована робота викладачів і студентів для запам'ятовування важливих знань, що чітко пов'язані з майбутньою професійною діяльністю. Базовим принципом повинно бути те що самостійна робота студентів має бути чітко організованою та контрольованою з боку викладача [4].

Другою проблемою у самостійній роботі, на думку інтернів, було відсутність поетапного вивчення предмету, що, на їхню думку, пов'язано з браком часу та великою кількістю студентів у групі. Самостійна робота у ВНЗ включає поступове вивчення нового матеріалу, його закріплення, використання в практичних умовах [5].

Третя, не менш важлива на думку інтернів проблема, це важкість у відборі необхідної інформації при вивченні інтенсивної терапії. Досить регулярно перед студентами виникає проблема низького розуміння важливості необхідного матеріалу та практичного його використання, особливо при застосуванні інформаційних технологій. Основна проблема застосування інформаційних технологій - це вибір й застосування чітко важливої інформації з величезного інформаційного потоку, який швидко зростає. На думку інтернів, це можна нівелювати створенням електронного підручника або методичних рекомендацій, що постійно оновлювалися б в онлайн-режимі з відповідними посиланнями та щорічними оновленнями відповідно до світових рекомендацій та протоколів.

Відповідно до сучасних вимог самостійна робота при вивченні інтенсивної терапії студентами медичних ВНЗ повинна поділятися на самостійну роботу для: здобуття нових знань; застосування знань на практиці; повторення та перевірки знань, умінь і навичок [1, 8]. У сучасних умовах педагогічної діяльності проблема самостійного навчання виходить на інший рівень.

На сьогодні ефективна самостійна робота студентів має включати певні вимоги:

1) Розвиток мотивації у студентів. Це особливо актуально для студентів медичних ВНЗ. Мотивація чітко діє на характер і результати роботи студентів, сприяє зростанню ефективного навчання, мислення, можливостей запам'ятовувати.

2) Систематичність і безперервність. Довготривала перерва в навчанні негативно діє на рівень знань та пам'ять, призводить до втрачання логіки у побудові зв'язку з раніше вивченим матеріалом.

3) Послідовність у роботі. Послідовність означає чітку упорядкованість, черговість етапів роботи. Не закінчивши вивчення однієї книги, не можна братися за іншу, далі за третю.

4) Правильна та чітка побудова самостійної роботи, раціональне використання робочого та вільного часу.

5) Застосування підходящих методів та прийомів у повсякденній роботі.

6) Керівництво з боку викладачів. Базовими принципами роботи викладача з самостійною роботою студентів є визначення програмних вимог щодо дисципліни; допомога студентам у роботі з літературними джерелами; проведення консультативних занять; робота в симуляційних центрах, відділеннях.

Висновки та перспективи подальших розробок

1. Керована самостійна робота студентів є цілеспрямованою професійною роботою викладачів і студентів для вивчення важливих знань та навичок.

Список посилань

1. Демченко, О. Д. (2006). *Дидактична система організації самостійної роботи*. Рідна школа, 5, 68-70.
2. Гончаренко, С. У. (2008). *Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям*. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця".
3. Гурська, О. В. (2014). Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі. *Витоки педагогічної майстерності*, 13, 103-107.
4. Гурська, О. В. (2013). *Основні аспекти та проблеми організації самостійної роботи студентів ВНЗ*. Педагогіка А. С. Макаренка в полікультурному освітньому просторі, Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 125-й річниці з дня народження А.С. Макаренка (12-14 березня 2013 р.).
5. Гусак, Т. М. & Малінко, О. Г. (2000). Підвищення самостійності студентів під час вивчення іноземної мов. *Педагогіка і психологія*, 2, 61-69.
6. Козловський, Ю. К. (2014). Сучасні методи навчання інтенсивної терапії. *Вісник Вінницького національного медичного університету*, 18, 581-583.
7. Слободчиков, В. И. & Исаев, Е. И. (2000). *Основы психологической антропологии. Психология развития человека: Развитие субъективной реальности в онтогенезе: учебное пособие для вузов*. Москва: Школьная прес-са.
8. Фіцула, М. М. (2010). *Педагогіка вищої школи*. [2-ге видання, доповнене]. Київ: Видавничий центр "Академія".
9. Швець, Д. Є. & Швець, Є. Я. (2010). Керованість самостійною роботою студентів як шлях для підвищення якості освіти. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, 41, 203-207.

References

1. Demchenko, O. D. (2006). *Dydaktychna sistema orhanizatsii samostiinoi roboty [Didactic system of organization of independent work]*. Ridna shkola - Native school, 5, 68-70.
2. Honcharenko, S. U. (2008). *Pedahohichni doslidzhennia: Metodolohichni porady molodym naukovtsiam [Pedagogical Research: Methodological Advice for Young Scientists]*. Kyiv-Vinnitsia: DOV "Vinnitsia" - Kiev-Vinnitsya: "Vinnitsya".
3. Hurska, O. V. (2014). Mistse ta rol samostiinoi roboty studentiv

2. Застосування традиційних та інноваційних методів навчання студентів, що доповнюють один одного, складають одну систему у вивченні методів інтенсивної терапії, є основним завданням побудови самостійної роботи студентів.

3. Важливе значення в організації самостійної роботи студентів набуває чітка організація цього процесу зі сторони навчального закладу і її ретельне планування з боку викладача.

Потрібен постійний пошук нових підходів викладання, вдосконалення уже існуючих методик з метою організації самостійної роботи студентів для системного засвоєння професійно важливих знань, вмій і навичок.

- u navchalnomu protsesi. [The place and role of independent work of students in the educational process]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti - Origins of pedagogical skill*, 13, 103-107.
4. Hurska, O. V. (2013). *Osnovni aspekty ta problemy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv VNZ. [The main aspects and problems of organization of independent work of students of universities]*. Pedahohika A. S. Makarenka v polikulturalnomu osvituomu prostori, Materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii, prysviachenoї 125-y richnytsi z dnia narodzhennia A.S. Makarenka (12-14 bereznia 2013 r.) - A. S. Makarenko pedagogy in the multicultural educational space, Materials of the International Scientific and Practical Conference devoted to the 125th anniversary of the birth of AS Makarenko (March 12-14, 2013).
5. Husak, T. M. & Malinko, O. H. (2000). Pidvyshchennia samostiinoi studentiv pid chas vyvchennia inozemnoi mov. [Increase student autonomy while studying foreign languages]. *Pedahohika i psykholohiia - Pedagogy and psychology*, 2, 61-69.
6. Kozlovskiy, Yu. K. (2014). Suchasni metody navchannia intensyvnoi terapii. [Modern methods of intensive care education]. *Visnyk Vinnitskoho natsionalnoho medychnoho universytetu - Bulletin of the Vinnitsia National Medical University*, 18, 581-583.
7. Slobodchikov, V. I. & Isaev, E. I. (2000). *Osnovypsihologicheskoy antropologii. Psihologiya razvitiya cheloveka: Razvitie subektivnoy realnosti v ontogeneze: uchebnoe posobie dlya vuzov. [Fundamentals of psychological anthropology. Psychology of human development: Development of subjective reality in ontogenesis: a textbook for high schools]*. Moskva: Shkolnaya pressa - Moscow: The school press.
8. Fitsula, M. M. (2010). *Pedahohika vyshchoi shkoly. [2-he vydannia, dopovnene]. [Pedagogy of high school]. [2nd edition, supplemented]*. Kyiv: Vydavnychiy tsentr "Akademiiia" - Kyiv: Publishing Center "Academy".
9. Shvets, D. Ye. & Shvets, Ye. Ya. (2010). Kerovanist samostiinoiu robotoiu studentiv yak shliakh dlia pidvyshchennia yakosti osvity. [Management of independent work of students as a way to improve the quality of education]. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii - Humanitarian Bulletin Zaporizhzhya State Engineering Academy*, 41, 203-207.

Семененко А.И., Семененко Н.А., Дмитриев Д.В., Лысенко С.А.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКИХ ВУЗОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ИНТЕНСИВНОЙ ТЕРАПИИ

Аннотация. Организация активной самостоятельной работы во время обучения в высшей школе может научить будущих врачей эффективно пополнять свои знания, активно и творчески мыслить, постоянно совершенствовать себя, демон-

стрировать инновационный подход в решении неотложных состояний. Цель - анализ современного состояния самостоятельной работы студентов медицинских университетов при изучении интенсивной терапии. Обсуждение проблемы самостоятельной работы при изучении интенсивной терапии или иной профессиональной дисциплины, как специфической формы учебной деятельности студентов-медиков, обусловлена адекватной мотивацией: собственным самосовершенствованием, личным ростом, углублением знаний и тому подобное. При изучении интенсивной терапии целесообразно организовать контроль знаний студентов. Был проведен опрос интернов для оценки качества, эффективности и необходимости самостоятельной подготовки при изучении интенсивной терапии, когда они были студентами. По мнению интернов, важным моментом, который уменьшает эффективность изучения интенсивной терапии в форме самостоятельной работы, была низкая мотивация, связанная с отсутствием представления об их будущей профессиональной деятельности и связь ее с основными положениями интенсивной терапии. Вторая проблема в самостоятельной работе студентов, по мнению интернов, заключалась в отсутствии поэтапного изучения темы, что, по их мнению, было обусловлено нехваткой времени и большим количеством студентов в группе. Третья проблема - это сложность в выборе необходимой информации при изучении интенсивной терапии. Часто студенты встречаются с проблемой отсутствия понимания степени необходимости информации и возможностей ее применения, особенно в области применения информационных технологий. В соответствии с современными требованиями самостоятельная работа при изучении интенсивной терапии студентами медицинских университетов должна быть разделена на самостоятельную работу для: получения новых знаний; для применения знаний на практике; для повторения и проверки знаний, навыков и способностей. Итак, управляемой самостоятельной работой студентов является целенаправленная деятельность учителей и студентов для систематического усвоения профессионально важных знаний, умений и способностей. Основной задачей организации самостоятельной работы студентов является использование традиционных и инновационных форм и методов обучения, которые, дополняя друг друга, станут единой системой исследования методов интенсивной терапии. Большое значение в организации самостоятельной работы студентов приобретает четкая организация этого процесса со стороны учебного заведения и ее тщательное планирование преподавателем.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, интенсивная терапия.

Semenenko A.I., Semenenko N.A., Dmytriiev D.V., Lysenko S.A.

THE MODERN STATE OF SELF-WORK OF STUDENTS OF MEDICAL UNIVERSITIES AT LEARNING OF INTENSIVE THERAPY

Annotation. *The organization of active self-work while studying at the highest school can teach the future doctors and effectively to replenish their knowledge, to think actively and creatively, to constantly improve themselves, to demonstrate an innovative approach in solving urgent situations. Objective - to analyze the current state of self-work of students of medical universities in the study of intensive care. Discussion of the problem of self-work in the study of intensive care or other professional discipline, as a specific form of educational activity of medical students, is induced by adequate motivation: own self-improvement, personal growth, deepening of knowledge, etc. In the study of intensive care it is advisable to organize the control of knowledge of students. Interviews were conducted to assess the quality, efficiency and necessity of self-training in the study of intensive care when they were students. According to interns, an important point that reduces the effectiveness of the study of intensive care in the form of self-work was low motivation associated with the lack of imagination about his future professional activities and the relationship with her basic provisions of intensive care. The second problem in self-work of students, according to the interns, was the lack of a phased study of the subject, which in their view was due to the lack of time and the large number of students in the group. The third problem is the difficulty in choosing the necessary information when studying intensive care. Often, students face the problem of lack of understanding of the degree of information need and the possibilities of its application, especially in the application of information technology. According to modern requirements, self-work in the study of intensive care by students of medical universities should be divided into self-work for: gaining new knowledge; for application of knowledge in practice; for repetition and verification of knowledge, skills and abilities. So, managed self-work of students is a purposeful activity of teachers and students for systematic assimilation of personality of professionally important knowledge, skills and abilities. The use of traditional and innovative forms and methods of training that, complementing each other, would be the only system in the study of intensive care methods is the main task of organizing self-work of students. Of great importance in the organization of self-work of students acquires a clear organization of this process from the side of the educational institution and its careful planning by the teacher.*

Keywords: self-work of students, intensive care.
